

Muhterem cemaat, Cumhuriyet Bayramının yaklaşması vesilesiyle, bu haftaki hutbemizi cumhuriyetin ülkemizde nasıl tesis edildiğine ayırmayı uygun bulduk.

Malumunuz, ülkemizin kurulma şartları belirleyen Lozan Anlaşması süreci, 20 Kasım 1922'de başlamıştır. Ancak istenilen sonuç alınamayınca görüşmelere 4 Şubat 1923'te ara verilmiş ve Türkiye heyeti yurda geri dönmüştür.

İlginçtir ki, takip eden günlerde, Büyük Millet Meclisi'nde gizli bir oturum yapılmış ve hilâfet kurumu masaya yatırılmıştır. Yine hatırlayacağınız gibi Saltanat kurumu, 1 Kasım 1922'de lağvedilmiş ve Sultan Vahdettin, Lozan görüşmeleri başlamadan üç gün önce yurdu terk etmek zorunda bırakılmıştır.

Mart 1923'te Mecliste gerçekleşen gizli oturumda, Trabzon Mebusu Ali Şükrü Bey hilafet kurumunun muhafazasını, en ısrarla savunan kişi olmuştur. Ali Şükrü Bey'e göre 'Bütün dünyadaki İslâm âlemi tekmil ruhuyla, vicdanıyla makam-ı hilafete bağlıdır. Bu kuvveti ihmal etmek âdeta bir hıyaneti vataniyedir. İngilizlerin de yıpratmak istedikleri bu kuvvettir. Bu parçalanırsa, kavmiyyet üzerine kurulan milliyet mefhumu, dinleri müşterek milletler üzerinde tesirini gösterecek ve istenen parçalanma hasıl olacaktır.' (Mahir İz, 'Yılların izi', İrfan Yayınevi, 1975)

Makam-ı hilafeti ısrarlı müdafaasının kötü hadiselerle sebebiyet vermesinden korkarak, kendisini uyarın Rauf Bey'e, 'Rauf, ben bu işin fedaisiyim; anladın mı?' diye karşılık veren Ali Şükrü Bey, hararetli çıkışlarına devam etmiştir. Takdir-i İlahi bu ya, kendisi gerçekten de bu uğurda feda edilmiştir. Zira 27 Mart 1923'te, Mustafa Kemâl Atatürk'ün Özel Muhafız Alayı Komutanı Topal Osman tarafından boğularak öldürülmüştür.

Bu meş'um suikast, bize, cumhuriyet kurulmadan evvel, muhalif seslere nasıl muamele edildiğine ilişkin bir örnek sunmaktadır. Nisan 1923'te değiştirilen Hıyaneti Vataniye Kanunu ile muhaliflerin asılmasına yasal olanak sağlanmış ve Lozan Anlaşması'nda alınan neticeye muhalefet edeceği belli olan meclisi ortadan kaldıracak olan seçimler için karara varılmıştır. Haziran 1923 seçimleri, mebusların bizzat Atatürk tarafından belirlendiği ve tek parti yönetimini tesis edecek olan meclisi inşa etmeye yaramıştır. Zaten Temmuz 1923'te de Lozan Anlaşması imzalanmıştır.

Ayrıca, cumhuriyetin ilanına kadar geçen süre içinde, Atatürk, Rauf Orbay, Kâzım Karabekir veya Ali Fuat Cebesoy gibi İstiklâl Savaşı kahramanlarını da barındıran Ankara'nın itibarlı ama muhalif şahsiyetlerini çevresinden uzaklaştırmış bulunmaktadır.

Atatürk, 28 Ekim 1923'te, akşam yemeğinde, rejimin cumhuriyet olarak değiştirileceğini masadaki hazirûna açıkladı. Ertesi gün, mecliste, yasalara göre bulunması gereken çoğunluk bile yokken (334 mebustan, sadece 158'i meclisteydi) mezkûr değişiklik yapıldı. Cumhuriyet rejimine fikren muhalif olmayan Kâzım Karabekir, bu ani ve sorgusuz sualsiz yapılan değişikliği şöyle karşılamıştır:

'Ben hem mebus hem de bir ordu kumandanı olduğum halde bana da kimse bir şey bildirmemişti. Bu vaziyet, haklı olarak, halkı da orduyu da telaş ve endişeye düşürdü. Daha dün yüreğine ferahlık verdiğim zatlar benden bu şeklin manasını soruyorlardı. Bu vaziyette, tabii Cumhuriyet'in ilanını ertesi gün dahi kutlayamadık.'

Aziz Mü'm'inler,

Açıklamaya çalıştığım üzere, cumhuriyet, tek parti sistemine geçmek, makamı hilafeti ortadan kaldırmak ve kavmiyetçi bir devleti inşa etmek için gerekli zeminin oluşmasını sağlamıştır. Yoksa, başka şartlar altında, adil bir düzeni tesis etmeye muvaffak olabilecek bir beşeri rejim türü olabilir. O sebeple, bagajındaki tarihi yükü de nazarı itibara almak kaydıyla, 29 Ekim 1923 gününü hatırlamak lazım gelir.

Mübarek Ra'd suresi, 11. Ayeti kerimede geçen sözleri, bugüne nasıl geldiğimizi anlamak için, kendi tarihimiz ışığında tekrardan anımsamak gerekir:

'Şüphesiz Allah, kendi nefslerinde olanı değiştirip bozuncaya kadar, bir toplulukta olanı değiştirip bozmaz.'

HUTBEMİZ-CUMHURİYET

Hilal KAPLAN tarafından yazıldı.
Cumartesi, 18 Mayıs 2024 23:37 -

Din ile devlet işlerinin birbirinden ayrıldığı laik ülkemde, Kurban Bayramı'nın ikinci günü verilen Cuma hutbelerinde, halkımıza 'cumhuriyet rejiminin faziletleri'nin anlatıldığından haberdar oldum. Şayet, bir gün, dileyen imamlar, yukarıdaki gibi hutbeleri de dile getirecek özgürlüğe sahip olacaksa, sorun yok. Ancak o gün gelene kadar, devlet memurluğu itibariyle, 29 Ekim 1923'ü kutlayan imamlara ve onlara bu talimatı veren Diyânet kurumuna itiraz etmek gerektiği kanatindeyim.

YENİŞAFAK - HİLAL KAPLAN

<http://www.yenisafak.com.tr/yazarlar/HilalKaplan/hutbemiz-cumhuriyet/34687>

BİR YORUM

SA; aşağıdaki yazının daha iyi anlaşılması için bazı tarihsel olayları kronolojik sıraya göre arz ediyorum;

1. 1NCİ LOZAN GÖRÜŞMELERİ (20 kasım 1922- 4 şubat 1923)

2. Ali Şükrü Bey'in Topal Osman tarafından öldürülmesi, (27 mart 1923),

3. TOPAL OSMAN'ın öldürölmesi (1 nisan 1923)

4. 2 NCİ LOZAN GÖRÜŞMELERİ (23 nisan 1923-24 temmuz 1923),

5. HİLALETİN KALDIRILMASI (03 Mart 1924 Pazartesi)

Mecliste 29 MART 1923 tarihinde Hüseyin Avni Ulaş tarafından yapılan tarihi bir konuşma vardır. Ali Şükrü Bey'in iki gündür şüpheli bir şekilde kayıp olduğundan bahseder. Bu konuşmadan bir paragraf size arz ediyorum. 27 ekim 2012 tarihindeki STAR gazetesinin ekinde BÜYÜK DOĞU dergisinde bu yazı yayınlandı.

"Bir meb'usun ağzı, kalemi, o milletin namusudur! Bu namusa tecavüz eden eller kırılslın! (Kırılslın sesleri, kahrolslun sesleri) Bu, milletin ismetidir; bir katre kan değildir. Tecavüz arkadaşımıza değil, bir milletin namusunadır. Böyle namussuzlar yaşayamaz! (Kahrolslun sesleri) Efendiler, Ali Şükrü bey iki gündür kayıptır. Efendiler, memleketin sahibi azametli bir tarih sahibi, namusuna hâkim bir milletin mebusu kayboluyor; hükümet bulmuyor! İki gündür kayıptır! Bulamıyor efendiler! Allahtan çok isterim ki, memleketin elîm zamanlarında bu, adi bir netice olarak zuhur etsin, evet adîyyen zuhur etsin. Efendiler, ya siyasî ise?"

Emekli Binbaşı - Ekrem ATA